

hulp aan de hongerprovincies, zodra deze zouden zijn bevrijd.

In materieel opzicht kon het Militair Gezag niet verder gaan dan de Geallieerde autoriteiten permitteerden en formeel was het gebonden aan de door de regering vastgestelde regelingen. Die regelingen waren onvolledig: ze ontbraken voor de zuivering van kunstenaars, uitgevers, boekhandelaren, bioscoopeigenaren en studenten en, wat veel méér wrevel wekte: er was óók geen regeling om de economische collaborateurs aan te pakken. Kritiek, door al die lacunes gewekt, richtte zich op de organisatie die men als de feitelijke regering zag: het Militair Gezag. Trouwens, die organisatie maakte fouten – niet alle Provinciale en Districts-Commissarissen waren even bekwaam, er haperde nogal eens wat aan de coördinatie en bovendien was het gevoerde beleid ondoorzichtig. Kruls had kritiek voorzien: in de inleidingen die hij in Londen voor zijn officieren had gehouden, had hij het Militair Gezag meermalen aangeduid als 'een spons die al het vuile water moet opzuigen en dan uitgeknepen wordt'. Nu, aan 'vuil water' was geen gebrek – een ongeduldige en kritische bevolking ging het Militair Gezag, dat hoofdzakelijk uit haastig gemilitariseerde burgers bestond die een niet erg krijgshaftige indruk maakten, wel aanduiden als 'het Malle Geval' of 'het Militair Gelach' of 'het Militair Gezigzag'. Die kritiek nam niet weg dat de organisatie juist door haar gemilitariseerd karakter een nationale leiding gaf die onmisbaar was. Groot was het MG niet: de staf, die tot april '45 in Brussel was gevestigd (zij werd toen naar de gebouwen van de Koninklijke Militaire Academie in Breda verplaatst) telde, toen het oosten en noorden des lands bevrijd werden, ca. vierhonderd officieren en aan de staven van de militaire commissarissen in het zuiden waren ook niet meer dan enkele honderden officieren verbonden. De onderlinge verhoudingen waren goed; de in Londen gemaakte opzet voldeed en Kruls bleek een chef die, waar nodig, verstandig en met beslistheid ingreep.

Zijn verhouding met het tweede kabinet-Gerbrandy was slecht: voor dat kabinet koesterde hij geen spoor van achting en de meeste ministers zagen hem als een aanmatigende autocraat. Aan de conflicten tussen dat tweede kabinet en hem besteedden wij in deel 10 a veel aandacht – wij slaan ze hier over. Van belang lijkt ons wèl, te releveren dat de koningin, voorgelicht door prins Bernhard, grote waardering voor Kruls ging koesteren, dat zij hem in zijn conflicten met een kabinet waar zij vanaf wilde, van harte ging steunen en dat de verhouding tussen de Chef-Staf Militair Gezag en de regering pas beter werd, toen (februari '45) het tweede kabinet-Gerbrandy opgevolgd was door het derde, van welks